

TASAVVUF VE İNSAN EĞİTİMİ

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîren tayyiben mübâreken fîh alâ külli hâlin ve fî külli hîn kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Tasavvuf ve insan eğitimi üzerine konuşmamızı istemişler. Bu hususta caminin âdâbına yakışır bir şekilde bir konuşma yapacağız inşaallah.

Allahu Teâlâ hazretleri hakkı ve hayrı söylemeyi nasip etsin. Doğruluktan ayırmasın. Sevdiği razı olduğu sözleri söylemeyi, işleri yapmayı, sevdiği şekilde ömür geçirmeyi, huzuruna sevdiği razı olduğu bir kul olarak varmayı nasip eylesin.

a. İmanlı Kişi İrfan Sahibi Olmalıdır

İslâm insanı sâhib-i iman yapmak için gelmiştir. İman insanı cennetlik eder, cennete sokar. İnsanoğlu bu dünyaya imtihan olunmak için gönderilmiştir. Bu imtihanı iman sahibi olursa, imanının icabına göre yaşarsa kazanır. Onun için İslâm, iman nedir, onu öğretmek için gelmiştir. İnsanı sâhib-i iman etmek için gelmiştir. Ama sadece inanmak, sadece inanç sahibi olmak üryan/çıplak olduğundan, İslâm inanan insanı irfan sahibi yapmak için, ârif bir kul olması için, mârifetullahâ ermesi için, Rabbini, Yaradanını bilen ve Yaradanına karşı kulluk edebini takınan, irfan sahibi bir insan yapmayı da öğretmek için gelmiştir. Böylece insan irfan sahibi olursa mânevî sultan olur, *Habîb-i Rahmân* olur, *Halîl-i Rahmân* olur, Allah'ın dostu olur, Allah'ın sevdiği kul olur.

Bu ve daha başka şeyler; ister maddî ister mânevî, ister bedenî ister ruhî olsun, bütün işler eğitim ister. Eğitimin iyisi de vardır, kötüsü de vardır. “Eğitim doğrudan doğruya iyidir.” de diyemeyiz. Kötü eğitim kötüdür, iyi eğitim iyidir. Yanlış şeyler öğretilmişse yanlış, sakat, ters, kötü bir eğitimidir. Güzel şeyler öğretilmişse iyi bir eğitimidir. Eğitim doğrudan doğruya kendisi bizâtihi makbul bir şey de değildir.

Ama hayatın her yerinde eğitim lazımdır. Çıraklar eğitim görür; kalfa olur, usta olur. İnsanlar bedenini eğitir; iki büklüm katlanabiliyor, arkaya doğru katlanabiliyor. Vücudunu arkaya doğru kıvrıp iki bacağının arasından kafasını arkadan çıkartabiliyor. Dört köşe bir küçük kutunun içine vücudunu sokabiliyor. Cambazları görüyoruz. Bu bir eğitim meselesidir. Biz eğilip de dizimize başımızı değdiremezken adamlar eğitimle neler yapıyorlar; iplerin üstünde oynuyorlar, motorsikletlerle havada, paraşütte, denizde, su altında, su üstünde nice cambazlıklar yapıyorlar. Bunlar da eğitimdir. Bunlar da beden eğitimidir. Herhangi bir işi yapmak hususunda eğitimdir.

Tabii eğitimin amacı hedefi güzel olursa, güzel bir eğitim olursa sonunda insan istifade eder; iyi, faziletli, erdemli, güzel, kendisine ve çevresine faydalı bir insan olur. Gittiği yerden bırakmak istemezler. “Ne olur, gitme!” derler. Giderse ağlarlar. Gelirse sevinirler. “Hoşgeldin, sefa getirdin!” derler. İnsan iyi eğitim gördü mü, müslüman iyi müslüman oldu mu, müslümanın her şeyi faydadır. Yanında yürüsen faydadır, konuşsan faydadır, iş yapsan faydadır; otursa faydadır, kalksa faydadır, konuşsa faydadır, sussa faydadır...

الْمُؤْمِنُ مَنفَعَةٌ

el-Mü'minu küllühü menfaatün.

Müslüman tamamen, tepeden tırnağa fâide olur. Fayda, yarar, yararlılık dolu olur.

Onun için, insanın eğitilmesi lazım. Ama güzel eğitilmesi lazım. İyi bir amaca doğru, doğru bir istikamette eğitilmesi lazım.

Bu İslâm'da yapılmıştır. Ve o kadar güzel yapılmıştır ki yarı vahşî insanlar, bedevî insanlar, hayvanlar gibi birbirlerini öldüren insanlar, birbirlerine ağza alınmayacak kötülükler yapan insanlar evliyâ olmuştur. Kısa bir dönem içinde İslâm'ın gelmesinden önceki devreyle geldikten sonraki devre karşılaştırıldığı zaman, cahiliye çağıyla asr-ı saadet karşılaştırıldığı zaman bu değişimin ne kadar muhteşem bir değişim olduğu derhal görülür.

Hız. Ömer bir keresinde halife iken bir yerden geçiyordu da ağladı. "Ben buralarda deve güderdim. Develerin sahibi bazen beni döverdi..." dedi. Ama o sırada bir imparatorluğun başında *emîri'l-mü'minîn* idi, *halîfe-i Resûlullah* idi, *imâmü'l-müslimîn* idi. Bu kadar büyük bir değişme...

Hız. Ömer *radiyallahu anh* Medine-i Münevvere'den Mekke-i Mükerra'e'ye seyahat ediyordu. Yanında bir arkadaşı vardı; yol arkadaşı. Yola yalnız çıkılmasının diye... Eskiden mümkün mü; bir yolcuyu gördüler mi saldırırlardı, yağmalarlardı, esir alırlardı, öldürürlerdi, satarlardı. İki kişinin kendisine ait olmayan arazide, başkalarının mntıklarında dolaşması mümkün değildi. Hız. Ömer'le yanında birisi Medine-i Münevvere'den Mekke'ye yalnız gidiyorlardı. Şöyle bir nefes almak, dinlenmek için bir gölgeğe çekildiler. Orada bir çoban gördüler. Hız. Ömer çobana dedi ki;

“Şu koyunlardan bize bir tane ver.”

Radıyallahu anh... Belki parasını verecekti. Çoban dedi ki;

“Ben koyunların sahibi değilim. Satamam. Satma hakkım ve selâhiyetim yok, sadece gütmeye vazifem var. Sadece koyunları güdüyorum, o kadar. Fazla bir vazifem yok.”

Hız. Ömer denemek için dedi ki;

“Yahu ne olacak? Sat, koyunu bize ver, parasını al. Sahibine ‘Kurt yedi.’ deyiverirsin.”

Halife kendisi... Ama denemek için söylüyor. *Aşere-i mübeşşereden*. Kötülük yaptırmak için söylemiyor, imtihan için, “Bakalım böyle bir teklifin karşısında ne yapacak?” diye.

Çoban karşısındaki şahısların kim olduğundan haberi yok. Dedi ki;

“Koyunların sahibini aldattık, ya âlemlerin Rabbini ne yapacağız? O her şeyi görmüyor mu? Olur mu öyle şey? Vermem!” dedi.

Böyle bir değişiklik oldu.

İnsanlar kendi kız çocuklarını kendi elleriyle kazdıkları çukurlara gömüp, üstüne toprak devirip gömerlerken dünyanın en zarif insanları hâline geldiler, en edepli insanları hâline geldiler. Resûlullah konuşurken gözlerini kaldırıp yüzüne bakamazlardı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* konuşurken başlarının üstüne bir kuş konmuş da kıpırdarsa kuş uçacakmış gibi o kadar sessiz sakin dururlardı. Resûlullah'a olan edeplerinden, saygılarından kalkıp bir söz söyleyemezlerdi de, soru soramazlardı da; "Bir yabancı gelse de, bir soru sorsa da biz de dinlesek, böylece istifade etsek." derlerdi. Soru sormaya bile teeddüb ederlerdi. Öyle edepli insanlar hâline geldiler.

Bu İslâm sayesinde oldu. Muazzam bir değişim oldu. Çok büyük bir değişme, çok büyük bir güzel hâle dönüş oldu. İslâm insanları böyle eğitti, böyle bir hâle getirdi.

Tabii İslâm bunu nasıl yaptı? İnsanlar nasıl böyle bir hâle geldiler?

Müslümanın rehberi Kur'an'dır. Allah'ın kelâmı Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın en sevdiği varlıktır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

الْقُرْآنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَنْ فِيهِنَّ

*el-Kur'ânu ehabbu ila'llâhi teâlâ mine's-semâvâti ve'l-ardı ve mâ fîhinne.*¹

“Kur'ân-ı Kerîm Allah katında göklerden ve yerden, bunların içindeki tüm zenginlik ve varlıklardan daha sevimlidir.”

Allah Kur'ân-ı Kerîm'i daha çok sever. Öyle bir kıymetli kitap, Allah'ın hitabı, Allah'ın kelâmı, *Kelâm-ı Kadîm*'i, *Furkân-ı Hakîm*'i müslümanların elinde... Bir.

¹ Dârimî, “Fadâilü'l-Kur'ân”, 6, r. 3401; Ali el-Muttakî, *Ken-zu'l-ummâl*, I, 528, r. 2363.

İkincisi; o Kur'ân-ı Kerîm'i Allahu Teâlâ hazretleri gökten bir kitap hâlinde tekbirlerle, tehlillerle, meleklerle indirmede. Dileseydi, böyle bir indirmeyi murad etseydi böyle de yapardı. “Alın size gökten bir kutsal kitap iniyor!” diye insanlara bir ses gelirdi. Ve nurlar saçan kutsal bir kitap insanların önüne konulduğu zaman herkes secdeye kapanırdı. Böyle bir şey çok da etkili olurdu. “Allah Allah...” Gökten bir yaprak düşse, altın yazılı bir varaka düşse insanın tüyleri diken diken olur. Meleklerle öyle bir kitap gelse herkesin tüyleri diken diken olurdu, secde ederlerdi. Muazzam, muhteşem bir şey olurdu.

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا

*Ve lev şâe Rabbüke le-âmene men fi'l-ardı küllühüm cemîan.*² “Allahu Teâlâ hazretleri dileseydi yeryüzündeki varlıkların, insanların hepsi toptan, *cemîan* iman ederlerdi.”

² 10/Yunus, 99.

Allahu Teâlâ hazretleri küfrü yok etmeye, silmeye, mahvetmeye, sıfırlamaya kâdir. Bir meleğini gösterse herkesin tâkati kesilir, kâfirlerin ağzı açık kalır. Ama burası imtihan yeri olduğundan öyle buyurmamış, serbest bırakmış, küfür ve iman yolunu göstermiş. Şeytana da selâhiyet vermiş.

فَانظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

*Fe-enzırnî ilâ yevmi yub'asûn.*³ “Bu insanların *ba'su ba'del mevt*'ten sonra âhirette tekrar huzuruna geleceği zamana kadar, yâ Rabbi bana ruhsat ver, yapabileyim, müsaade et; ben de bunları kandıracağım. Sağlarından sollarından, önlerinden arkalarından geleceğim, akıllarını çeceleğim, bunları kandıracağım. Bana bunu yapma imkânı ver, engelleme yâ Rabbi!” dedi.

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ

*Kâle: fe-inneke mine'l-munzarîn.*⁴ Allah; “Sana o selâhiyeti verdim ey şeytan!” dedi.

Şeytan da onu yapabilme imkânına sahip.

³ 15/Hicr, 36.

⁴ 15/Hicr, 37.

Ama buna rağmen İslâm'la beraber dünyanın en yüksek insanları yetişti. Asr-ı saadetle beraber dünyanın en ârif, en kâmil, en zarif, en mükemmel insanları yetişti. Bütün ulemânın ittifakı ile sabittir ki, bilinen bir husustur, kitaplar yazar ki evliyâullahın en yüksekleri sahabe-i kirâmdır. Hâl-i hayatlarında cennetle müjdelenenler vardı.

الْعَشْرَةُ الْمُبَشِّرَةُ بِالْجَنَّةِ فِي حَيَاتِهِمْ

el-Aşeretü'l-mübeşşeretü bi'l-cenneti fî hayâtihim.

Hâl-i hayatlarında cennetle, cennetlik olduğu kendisine Peygamber-i Zîşânımız tarafından, yalan söylemeyen Muhammed el-Emîn tarafından “Sen cennetliksin.” diye söylenen insanlar aralarında vardı.

Nasıl oldu bu? Bu değişim, bu insanların bu eğitimi, bu mükemmelliğe ulaşması nasıl oldu?

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

İlk önce, Allahu Teâlâ hazretlerinin biz insanlardan istediği doğru bir din üzere olmak. Dinler tarihi kitaplarında anlatılır: Çeşitli dinler vardır. Bir kere dinler *ilâhî dinler - beşerî*

dinler diye ayrılır. Bazı dinlerin yeryüzüne gelişi, Allah tarafından gönderilmiştir, bir peygamber tebliğ etmiştir, ilâhî mâhiyette bir dindir. Bazılarını da insanlar kendileri uydurmuştur. Kendileri put yapmıştır, kendileri totem yapmıştır. Kendileri ortaya bazı sakat fikirler atmıştır, tapınmışlardır.

Mesela öküze tapınmışlardır. Eskimolar beyaz ayıya tapınırlarmış. Güneşe tapınmışlardır. Aya, yıldızların bazısına tapınmışlardır. “Kutsal dağ” diye bazı dağlara tapınmışlardır. Bazı insanlara tapınmışlardır. Bunlar insanların uydurduğu safsatalar...

Allahu Teâlâ hazretleri ilk önce insanlardan, her şeyin aslı esası doğru inanç olduğu için, doğru din seçmelerini istiyor. Yalan söylememelerini, Allah’a iftira atmamalarını, yalan yanlış inançları eveleyip gevelememelerini istiyor. Kendisini bilmelerini, kendisine ibadet etmelerini, kendisine karşı edepli olmalarını istiyor.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

*İnne'd-dîne inda'llâhi'l-İslâm.*⁵

Allah'ın katında din nedir?

İslâm'dır.

b. İnsan Yaraticısını Bulabilir

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ

فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

*Ve men yebteği ğayre'l-İslâmî dînen fe-
len yukbele minhu ve hüve fi'l-âhireti mine'l-
hasirîn.*⁶ “İslâm'dan gayri, İslâm'dan başka bir
din edinen kimsenin dindarlığı, tapınaklarda
kestiği sunaklar, kurbanlar, yaptıkları işler,
ibadetler kabul olmayacaktır. İslâm'dan gayri
dine sâlik olanlar, din tutunanlar, din edinen-
lerin dini kabul olmayacaktır. Ve o âhirette çok
büyük hüsrana, çok büyük ziyana uğrayacak-
tır.”

Onun için, ilk önce Allahu Teâlâ hazretleri
insanların Yaradanını bulmasını istiyor. Ve bu

⁵ 3/Âl-i İmrân, 19.

⁶ 3/Âl-i İmrân, 85.

kabiliyet tüm insanlarda mevcuttur. Akıllı olarak yeryüzüne gönderilmiş, aklından zoru olmayan, âkil her insanın -âkil, “akıllı” demek-bulabileceği bir gerçektir.

Nitekim İbrahim *aleyhisselam* yıldızlara, aya, güneşe, başka şeylere tapınan bir toplumun arasında yetişti. Gece olunca gökyüzüne baktı, ay doğmuştu. Onu görünce;

قَالَ هَذَا رَبِّي

Kâle: Hâzâ Rabbî?

“Bu mu benim Rabbim?” dedi.

فَلَمَّا أَفَلَ

Felemmâ efele...⁷ “Ay batınca...”

“Böyle batan, duramayan, sebatsız şeyleri gözüm tutmadı. Ben bunlara tapınamam.” dedi.

Güneşe baktı, yıldızlara baktı; “Bunlar tanrı olamaz.” dedi.

“Ben bunları yaratana yöneldim. Bunların da rabbi olan âlemlerin Rabbine inandım!” dedi ve gerçek imanı buldu.

⁷ 6/En’âm, 77.

Demek ki, eğer bir insan akıl sahibi ise Amazonlar'da da olsa, Himalayalar'da da olsa, Afrika'da da olsa, okyanusun insan ayağı değmemiş bir adasında da olsa ağacın rab olamayacağını, güneşin ayın tapınmaya değer olamayacağını anlayacak. Ve onları yaratana bağlanacak.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ
ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

Inna'llâhe lâ yağfiru en yüşreke ve yağfiru mâ dûne zâlike li-men yeşâ'.⁸

Allah şirk koşulmasını asla affetmeyecek. O *Erhamu'r-râhimîn*'liği ile, *Afuv* ve *Ekremü'l-ekremîn* olmasına, *Gaffâru'z-zünûb*, *Settâru'l-uyûb* olmasına rağmen, eğer insanlar şirk koşmuşsa Allah affetmeyecek. Onları ebediyyen cehennemde yakacağını ve asla affetmeyeceğini bildiriyor.

Şirkin ne olduğunu düşünelim.

Bazı insanlar var, hatta yüce Allah'ın varlığını bile kabul ediyorlar; ama Allah'ın yanında

⁸ 4/Nisâ, 48, 116.

bazı varlıklara da tapınıyorlar, onu Allah'a ortak ediyorlar. Ve sorulduğu zaman diyorlar ki;

هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ

*Hâ ulâi şüfaâunâ inda'llâhi.*⁹ “Bunlar Allah'ın yanında bizim şefaathçilerimiz.”

“Evet, bu bir heykeldir, bir semboldür, timsaldir ama olsun, bunlar bizim Allah yanında şefaathçimiz.” diyorlar. Asıl Allah'ı bilseleler bile...

Şirk koştukları zaman, yani ortak koştukları zaman Allah onları affetmeyecek. Allah'ın şeriksiz, nazirsiz, Vâhid, Ehad, Ferd, Samed olduğunu bütün insanların anlayabilecek tıynetle, kabiliyette, hilkatte yaratıldığı için bu hakikati anlaması lazım. Bir insan eğer başka bir varlığa tapıyorsa onun hâli haraptır. İslâm ilk önce bunun için gelmiştir. İlk önce bütün insanlara:

⁹ 10/Yunus, 18.

أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي

*Efdalü mâ kultü ene ve'n-nebiyyûne min kablî...*¹⁰ “Benim ve benden önceki peygamberlerin söylediği sözün en üstünü *Lâ ilâhe illallah* sözüdür.” diyor Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*.

İlk önce bizim de öğreneceğimiz bu tevhittir: *Lâ ilâhe illallah*.

Bütün insanların da bulması gereken hakikat budur. Bu soruyu cevaplandıramayan, bunu bulamayan, bu müşkülün hallini yakalayamayan, çözemeyen bir insanın cennette yeri yok.

Lâ ilâhe illallah cennetin anahtarıdır, cennete girişin sebebidir.

ثَمَنُ الْجَنَّةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

*Semenü'l-cenneti lâ ilâhe illallah.*¹¹

¹⁰ أَفْضَلُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ
لَا شَرِيكَ لَهُ

Muvatta', “Kur'ân”, r. 32; “Hacc”, r. 246; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 470, r. 8391; V, 190, r. 9473; Begavî, *Şerhu's-sünne*, VII, 157, r. 1929; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, V, 66, r. 12079.

¹¹ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, VII, 199, r. 35313; (Bu kaynakta

Cennetin bedelidir. *Lâ ilâhe illallah* diyen cennete girecek; ama demeyen girmeyecek. Allah'ın bir olduğunu bulamayan girmeyecek.

Acaba herkes Allah'ın bir olduğunu bu kadar kolayca bulabilir mi?

Evet, bulabilir! Bunu matematikle de ispatlamak mümkün, fizikle de ispatlamak mümkün, kimyayla da ispatlamak mümkün, biyolojiyle de ispatlamak, ilm-i hayatla, her şeyle ispatlamak mümkün.

Einstein bile, kendisine sormuşlar ki;

-Bazı münevverler, aydınlar inanmıyorlar, inançsız oluyorlar.-

“Sen Allah'a inanıyor musun?” diyorlar.

Diyor ki;

“Ben kâinâtı inceledim. Hem gökyüzü, makro kosmos, büyük kosmos, büyük kâinat; hem atom âlemi, küçük kosmos; bunları biliyorum, ben fizikçiyim. Bunların hepsini biliyorum ve burada muazzam bir düzen görüyorum. Bir matematik yönünden mükemmellik görüyorum. Katsayıların birliğini görüyorum, tamlığını

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، تَمَنُّ الْجَنَّةِ şeklinde geçmektedir.) Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, III, 338, r. 3560; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 419, r. 1790.

görüyorum. Ve biliyorum ki, kesin olarak anlıyorum ki bu düzeni bu kâinâta veren bir yaratıcı var. Eğer sizin ‘din’ dediğiniz, ‘iman’ dediğiniz şey bu kâinâtı böyle yaratan varlığa inanmaksa ben inançlıların en başında geliyorum. En başta gelen inançlıyım.” diyor.

Diyânet İşleri Başkanlığı’nın neşrettiği, Mustafa Rahmi Balaban’ın tercüme ettiği *İlim, Ahlâk, İman* diye bir kitap vardır, Diyânet neşriyatı arasında... Çocukluğumuz, ortaokul talebeliğimiz zamanında orada okumuştuk. Morrison isimli bir Amerikalı’nın yazılarını, daha başka meşhur alimlerin yazılarını [okumuştuk.] Bir insan alimse -yani gerçek, yirminci yüzyılın çağdaş bir alimi ise- mutlaka Allah’ın varlığına birliğine inanır. Orada Allah’ın varlığına birliğine inandıran sebepleri sıralamış.

Birçok deliller vardır. Hatta her şey delildir. Arap şairinin dediği gibi; her şey Allahu Teâlâ hazretlerinin bir olduğuna delâlet ediyor.

Her giyahî ki ez-zemin rûyet
Vahdehû lâ şerîke leh rûyet.
Farslı bir şâir de böyle diyor:

“Yerden çıkan her filiz ‘Allah bir; O’nun şerîki, nazîri yok!’ diyor.”

وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ

Vahdehû lâ şerîke leh diyor, diye söylüyor.

İnsan ilk önce doğru inancı bulacak. Doğru inancı bulunca, bizim *Fâtiha*’nın daha ilk başından öğrendiğimiz Rabbü’l-âlemîn’i, âlemlerin Rabbini, yerin göğün yaratıcısını,

فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Fâtıru’s-semâvâti vel ard’ı¹² bulduktan sonra tabii iş çok kolaylaşıyor. Bir kere sınıf geçiliyor. On üzerinden bir kere beş alınıyor. On dan sonrası altı, yedi, sekiz, dokuz, on almak işi ayrı. Ama ilk önce onu sezdi mi beş alınıyor, aziz ve muhterem kardeşlerim.

Aslında ben kendi hayatımda çok kişisel olarak, özel olarak çocukluğumdan beri gördüm. Allahu Teâlâ hazretleri her insana da özel olarak, sırf onun zâtına, şahsına mahsus olarak kendi varlığını birliğini bildirecek deliller, rüyalar, fikirler, vesileler veriyor. Yeter ki insan iyi niyetli olsun, hakikati aramaya başlasın.

¹² 26/Şûrâ, 11.

Eğer bir insan Allah'ı aramaya başlamışsa; “Yâ Rabbi! Ben seni bulamadım, bilemedim. Ben seni bulmak istiyorum, bilmek istiyorum. Seni bana bildiren şey nedir yâ Rabbi? Bir sürü laf söyleniyor. Bir sürü yol var önümde. Bana yardım et yâ Rabbi! Doğruyu göster!” derse, yanlış yolda yürüse bile Allah her insana doğruyu gösteriyor. Rüyada gösteriyor, açıkça söylüyor, isim veriyor ve doğruyu gösteriyor.

Misal... Milletvekilliği, belediye başkanlığı yapmış arkadaş anlattı:

İngiltere'den bir tanıdığı var. Onun ismini de vererek anlattı. Bakmış, içinde yetiştiği toplumdaki inançtan tatmin olmamış. “Bunlar ne ya böyle?..” Beğenmemiş. “Doğru din, doğru inanç hangisidir? Bu kâinât nereden geldi, nereye gidiyor? Ben neyim? Öldükten sonra ne olacağım? Nedir bu insanlar arasındaki çeşit çeşit inançlar?..” İncelemiş, incelemiş, incelemiş... Ona çok methetmişler; “Bu Budizm çok mantıklı bir din. Akla mantığa dayanıyor. Sen mâdem böyle biraz şüphecisin, Hindistan'a git, Budizm mabetlerine git, Budist rahipleriyle görüş; onlar seni tatmin edebilir,

orada tatmin olabilirsin.” demişler. İngiltere’de. Bu bizim milletvekili arkadaşın arkadaşı bu.

O da İngiltere’de malını mülkünü satmış, paralarını bankaya yatırmış, bir Range Rover almış, yani dört tekeri çekişli, uzun yola tahammüllü araba almış. Ve yola çıkmış. Nereye çıkıyor, muhterem kardeşlerim?

Doğru inancı aramaya çıkıyor. “Doğru inanç Hindistan’da” dedikleri için, “Budizm belki senin keyfine uygun gelir. Herhalde o doğru bir inanç.” dedikleri için ne yaptı?

Samimiyet gösterdi. Malını mülkünü sattı, her şeyini bıraktı, doğru inancı aramaya gidiyor.

Vallâhi, billâhi, tallâhi! Türkiye’ye geldiği zaman üç defa arka arkaya rüya görmüş; “Doğru din İslâm’dır, müslüman ol!” diye.

Bana o milletvekili anlattı. Şimdi telefon açsam ismini bile size söylerim.

Vallâhi, billâhi üç defa rüya görmüş; “Sen ne diye Hindistan’a gidiyorsun? Doğru din İslâm’dır, müslüman ol!” diye.

Allah her kişiye özel olarak doğru yolu gösterir, muhterem kardeşlerim! Ben kendi hayatımdan da şahidim. Siz de kendi hayatınızı inceleyin.

Nijerya'da Fano isminde bir kabile reisi oğlu var. Fano. İsmi biliyorum. Kitapta okudum. Nijeryalı Fano. Hıristiyan misyonerler bunu eğitmişler. Kabile reisinin oğlu, yani itibarlı bir aileden. Eğitmişler, para da vermişler, rütbe de vermişler, kilisede rütbeli bir papaz olmuş.

Çalışkan bir insanmış. Öteki Nijeryalılar'da hıristiyan yapmak için köy köy dolaşır, şehir şehir gezer, konuşurmuş. Tabii bu esnada karşısına da en çok rakip olarak müslümanlar çıkarmış. Müslümanlarla da çatır çutur münâkaşa ederlermiş ve müslümanlara da çok kızarmış. Hz. Muhammed-i Mustafâmız'a da, *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e de muazzam bir hınç beslermiş. "Hep bu onun başının altından çıkıyor!" diye, müslümanlara kızgınlığından Peygamber Efendimiz'e de çok kızarmış. Ama doğru inancın kendi inancı olduğunu sanıyor, samimi olarak... "Allah'a güzel hizmet ediyorum." sanarak kasaba kasaba, köy köy, dağ dağ

dolaşıyor; insanları kendi doğru sandığı inanca çekmeye çalışıyor.

Tamam mı?

Ne var?

Bir tek şey var: Samimiyeti var. Yolu yanlış.

Sadece nesi var?

Samimiyeti var.

Bir gün rüya görmüş. -Kitapta yazıyor. Belki o kitap şu aşağıda neşredilen, yayınlanan, sergilenen kitaplar arasında da vardır.- Rüyâda bir mübarek kalabalık görmüş, çok sevmiş. Mübarek insanlar bunlar, evliyâ bunlar. Aziz... Onlar “aziz” diyorlar ya... Bir de bakmış başlarında da çok daha güzel bir insan var. Onu çok sevmiş. Görünüşünden hayran kalmış. Sormuş:

“Yahu bu kim?” demiş, rüyada...

Demişler:

“Bu müslümanların peygamberi Hz. Muhammed-i Mustafâ.”

Uyanmış. Kendisine kızmış:

“Yahu bana ne oluyor? Benim aklıma ne oluyor böyle? Ben müslümanların peygamberini nasıl severim ya? Rüyada nasıl kalbim aktı?”

Tevbe etmiş; “Ne oluyor bana?” diye...
Ondan sonra Peygamber Efendimiz’i bir rüyada
daha görmüş. Yine çok güzel. Çünkü Peygam-
ber Efendimiz çok güzel. Peygamber *sallallahu*
aleyhi ve sellem Efendimiz hakkında bedevîler-
den bir tanesi diyor ki;

“Resûlullah’ın yüzü kılıç gibi parlıyordu.”

Tabii parlayan bir şeye benzetecek, neye
benzetsin?

“Kılıç gibi parlıyordu.”

Ötekisi diyor ki;

“Hadi oradan yahu, ne kılıç gibisi? Ay gi-
biydi, Güneş gibiydi!”

Bir daha görmüş, yine sevmiş. Uyanınca
yine kendi kendine kızmış:

“Bana ne oluyor ya? Bir şeyler oluyor...”
diye...

Üçüncü seferinde Peygamber Efendimiz
rüyada demiş ki;

“Ey Fano! Bak, gel sana birisini tanıştıra-
yım. Şu İbrahim İnak’tır. -Sakallı, mübarek bir
insan göstermiş.- Sen bunun huzurunda bunun
eliyle İslâm’la müşerref olacaksınız. Bunun adı
İbrahim İnak’tır.”

O da heyecanla rüyadan uyanmış. Allah Allah... İbrahim İnak. Yazmış. Hiç bilmediği, duymadığı bir isim... Afrika'da şehir şehir geziyor... Zaten Nijerya var, komşusu var, Kongo var, yanında, sağında, solunda... Afrika parça parça zaten. Başlamış bu sefer sormaya:

“Burada İbrahim İnak diye birisi var mı?”

“Bilmiyoruz.”

“Burada İbrahim İnak diye birisi var mı?”

“Bilmiyoruz.”

Nihayet bir yere gittiği zaman demişler ki;

“Var, tamam, biliyoruz. İbrahim İnak var burada.”

“Kimdir o?” demiş.

“O müslümanların büyük bir tarikat şeyhidir. Müslüman şeyhidir. Niye soruyorsun onu?”

“Hiç, adını duydum da ondan soruyorum.” demiş.

Oradaki işini, temaslarını bitirmiş. Atlamış bir taksiye; “Beni İbrahim İnak'ın yerine, camisine götür.” diye... Gitmiş, içeri girmiş, bakmış ki karşıda Resûlullah'ın kendisine rüyada gösterdiği şahıs. “Bak, işte bunun elinde müslüman olacaksın, bunun huzurunda müslüman

olacaksın.” dediği şahıs... İbrahim İnak da ona; “Hoşgeldin!” demiş, İslâm’ı öğretmiş.

Buna benzer misallar çok... Mehmed Zahid Kotku hocamdan, kendi hayatımdan böyle misaller çok anlatabilirim... Ama bunları şunu göstermek için, bir fikri anlatmak için misal olsun diye söylüyorum:

İnsanın niyeti iyi olursa yolların çokluğu insanı şaşırtmaz, Allah hidâyet eder.

“Allah hidâyet eder.” ne demek? “Hidâyet etmesi” ne demek?

c. Hidayet Ne Demek ?

Hidâyet ne demek?

“Gütmek” demek. “Koyun gütmek, kuzu gütmek” diyoruz ya... *Hidâyet*, “gütmek” demek.

Çoban koyunu nasıl güder?

Yönlendirir. “O tarafa gitme, şu tarafa yürü.” Ters yöne gidecek oldu mu; “Hişşt!” yapar, sopasıyla [işaret] yapar, oraya koşturur veyahut çoban köpeğini oraya salar, köpek onu o taraftan götürmez... Yani sürüyü bir yere sevk eder. *Hidâyet*, “sevk etmek” demek.

Bir kul samimi ise, bir kul kendisini arıyorsa, bir kulun içinde kendisini bulma arzusu belirmişse, bir istek olmuşsa Allah onu sevk eder, hidâyet eder. Yalnız Allah'ın insanı doğru yola yönlendirmesi, hidâyet etmesi, hidâyet vermesi çok mühim bir olay olduğundan ve sonuç itibariyle hidâyet bulan insan müslüman olacağından, cennete gideceğinden Allah herkese hidâyet vermez. Kur'ân-ı Kerîm'den biliyoruz.

Kimlere vermez?

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

*Vallâhu lâ yehdi'l-kavme'z-zâlimîn.*¹³

“Zalimlere Allah hidâyet vermez.”

Neden?

Zalim diye. Sen niye zulmettin?

Şu Sırp'ların yaptığına bakın... Şu Ruslar'ın yaptığına bakın... Yeryüzünde şu zalimlere bakın...

¹³ 2/Bakara, 258; 3/Âl-i İmrân, 86; 9/Tevbe, 19, 109; 62/Cuma, 5, 7.

Zalim oldu mu, Allah o kıymetli hidâyet ni-
metini, cevherini vermez. Bu bir önemli husus-
tur, muhterem kardeşlerim! Herkes bu mese-
leyi bilmez.

Allah kullarına yalvarmıyor. Kullar Allah'a
yalvarsınlar. Allah'ın kullara ihtiyacı yok. Allah
hidâyeti herkese vermez. Dileseydi yeryüzün-
deki herkes müslüman olurdu. Öyle yapmıyor.
Hidâyeti herkese vermiyor. Kime veriyor?

Zalimlere vermiyor. Zalim oldu mu ver-
mez.

وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

*Vallâhu lâ yehdi'l-kavme'l-fâsikîn.*¹⁴

“Fısk-ı fücûr içinde olanlara vermez.”

Dönecek, günahı bırakacak, fısk-ı fücûru
bırakacak, zulmü bırakacak, boynunu bükecek.
O zaman verir. Edepli olana verir. Acıdığına ve-
rir. Acınacak duruma dönüşene verir. Yoksa
edepsiz, küstah, zalim, terbiyesiz, dikbaşı,
hak yiyen, can yakan, ağlatan, sızlatan... O in-
sana vermez.

Hatta, daha ileri bir söz söyleyeceğim, bu
da aklınıza iyice yazılsın:

¹⁴ 5/Mâide, 108; 9/Tevbe, 24, 80; 61/Saff, 5.

Doğru yolda yürüyen bir insan zulmederse, edepsizlik ederse o bile derecesinden kaybeder, yolundan sapar, feyzini kaybeder ve sonu fena gidebilir, ayağı kayabilir. Edepten mahrum oldu mu, edepten ayrıldı mı, zulme saptı mı, terbiyesizlik etti mi, fısk-ı fücûr etti mi, tevîkât-i samedâniye kesildi mi doğru yolda giden bile sapıtır.

Arabanın rotu çıktı mı, direksiyonu bozuldu mu, freni patladı mı ne olur?

Kaza olur.

Onun gibi, doğru yolda giderken bile sapıtır.

Onun için, her şeyin başı iyi niyet, hüsnü niyet, edeptir.

Bir edep hikayesi daha anlatacağım, burada edep sözü bahis konusu olduğu için... Olmuş bir hikâyeye. Bunu çok anlattım. Çok da seviyorum. Bunu bana Avrupa'dan bir işçi kardeşimiz anlattı. Ama ismini unuttum. Almanya'da.

Bu kardeşimiz hacca gitmeye niyetlenmiş. Haccın Ağustos aylarında olduğu zamanlarda, sıcaklarda olduğu zamanlarda... "Bu sene hacca gideyim." diye niyetlenmiş. Fabrikasının

müdürüne gitmiş. Hans isminde müdürü varmış. demiş ki;

“Ben Ağustos ayının şu gününden şu güne, 20-25 gün, bir ay tatile çıkmak istiyorum.”

Adam;

“Olmaz!” demiş.

“E niye olmaz?”

“Çünkü fabrikanın faaliyetinin çok olduğu zaman, sana da ihtiyacım çok, sen de bana çok lazımsın, o zaman izin veremem.”

“Ama ben o zamanda izin almak zorundayım, gitmek zorundayım.” demiş.

“Vermem!” demiş.

“Vermesen de gideceğim!” demiş.

“Nasıl gidersin? Gidersen seni işinden atarım!”

“Atsan da gideceğim!” demiş.

“Ya hakların yanar, mahrum olacaksın, zarar edeceksin.”

“Zarar etsem de gideceğim!”

“Yahu ben seni seviyorum, niye bu kadar ısrar ediyorsun?”

O da açıklamak zorunda kalmış:

“Bizim dinî bakımdan belli şartları toplayan insanlar, zengin olacak, sıhhatli olacak vesaire, Mekke’ye gidip haccetmesi lazım. Haccın zamanı da bu benim istediğim zaman. Onun için bu dinî vazifemi yapmak için gitmem gerekiyor.” demiş.

“Ha o zaman iş değişti. Madem dinî bir sebep var, o halde müsaade vereyim, işleri ayarlayalım. Zor olacak biraz ama senin yerine bir başkasını bulalım, sen işine git. Müsaade vereceğim. Tamam, dinî olunca, dinî bir ibadet, olur.” demiş.

Bu arkadaş diyor ki;

“Ben hazırlandım. Pasaport, vize, yol hazırlıkları, valiz, ihram vesaire... ‘Allah’a ısmarladık.’ diye Hans’a, fabrikanın müdürüne gittim. ‘Ben işte o izine çıkıyorum, Allah’a ısmarladık.’ dedim.” diyor.

Bakın muhterem kardeşlerim, olmuş bir hadise. Ben olmuş hadiseleri hatırımda tutup konuşmalarım da nakletmeyi çok seviyorum, iş havada kalmasın diye... Olmuş gerçeklerden hareket etmek için...

“Peki, güle güle...”

Almanlar *Auf wiedersehen* diyorlar, “Tekrar görüşmek üzere, Allah’a ısmarladık.” demek.

Auf wiedersehen deyince o da;

“Tamam, güle güle git. Muhammed’e benden selam söyle.” demiş, Hans.

Biliyor ya, Peygamber Efendimiz’in diyarına gidiyor diye... “Muhammed’e benden selam söyle.” demiş. Peygamber Efendimiz’in vefat ettiğini de biliyor. Ama türbesini ziyaret edecek diye, “Muhammed’e benden selam söyle.” demiş.

Arkadaş Almanya’dan hacca gitmiş. Hacı bitirdikten sonra Medine-i Münevvere’ye geçmiş, Peygamber Efendimiz’in türbesini ziyarete gelmiş. “Tam türbenin parmaklıklarının karşısına geldim, el pençe divan durdum, salât u selâm getirdim, Hans’ın selâmı aklıma geldi.” diyor. “Aklımdan düşündüm; ya bu Alman gâvurunun bu selâmını Peygamber Efendimiz’e söylesem mi, söylemesem mi? Doğru mu olur, yanlış mı olur? Düşündüm.”

Sonra demiş ki;

“Yâ Resûlallah! Artık bilmiyorum, yanlışsa, yalansa, bizim fabrikanın müdürü Hans sana selam söyledi.”

Gözü kapalı böyle söylemiş.

Sonra ziyaretler bitmiş, Türkiye’ye gelmiş. -Galiba bunu bana Türkiye’de anlattı.-
“Daha Almanya’ya gelmeden, hocam vallâhi Hans’ın müslüman olduğunu duydum!” diyor. Daha kendisi Almanya’ya dönmeden...
“Hans’ın müslüman olduğunu duydum.” diyor.

Bu neden?

Hans’ın edep şartlarından bir şartçığa riâyetinden dolayı oluyor bu. “Muhammed’e benden selam söyle.” dedi ya Hans, o edep işte, o bir terbiye, o bir nezâket... “Elin gâvuru” dediğimiz adam saygı gösterdi, ona ibadet için müsaade etti. Bir de “Madem Muhammed’in yanına gidiyorsun, Muhammed’e benden selam söyle.” dedi. Bir nezaket, bir Alman nezaketi... O nezaketten Allah iman nasip ediyor.

Kâfir mü’min olur mu?

Olur. İşte böyle bir sebepten olur. Yani edepten dolayı olur. Edep gösterdi ya...

İki edep gösterdi. Bir; müslümanın dinî ibadetini yapmasına müsaade edebî gösterdi. İki; kendisi henüz daha müslüman olmadığı halde, hıristiyan olduğu halde, bu sevdiği işçisinin peygamberi olan Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam gönderdi.

Anlayabiliyor musunuz?

İki edepten Allah iman nasip etti.

Edepli olursa Allah hidâyet verir. Ama fâsık olursa, fâcir olursa, zalim olursa vermez. İyi müslümanken fısk-ı fücûr ve zulüm yaparsa ayağı da kayabilir. Ona da dikkat edin!

Bir hikâye daha anlatayım, bu da kitaptan. Bu öyle kendisinden duyma değil. Ama “ibretli bir kıssa” diyoruz ya, “kıssadan hisse çıkartmak lazım” diyorlar, kıssa... Eski kitaplarda okuduğumuz, büyüklerimizin okuyup da anlattığı bir kıssa:

d. Akıbetimizin Hayır Olması

Bir zât Hızır *aleyhisselâm*'ı görmek istermiş. “Yahu bu Hızır *aleyhisselam* bir görünürmüş, bir görünmezmiş. Bazı insanların yanına gidermiş, konuşurmuş. Şu Hızır *aleyhisselâm*'ı görsem.” diye merak edermiş. Önüne gelene

de sorarmış: “Hocam, Hızır *aleyhisselâm*’ı ben nasıl görebilirim? Ben Hızır *aleyhisselâm*’ı nasıl görebilirim?..” “Arayan, sora sora soran Bağdat’ı bulur.” derler. Nihayet birisine çok ısrar etmiş:

“Hızır *aleyhisselâm*’ı nasıl görebilirim?”

“Git falanca zâta, o sana bu işi anlatsın.” demiş.

Bir büyük şeyh efendi... O şeyhin gönderdiği zâta gitmiş. O zâta demiş ki;

“Beni falanca şeyh efendi gönderdi. Ben Hızır *aleyhisselâm*’ı görmek istiyorum. Sen gösterebilirmişsin.”

“Peki, emri başım üstünde, gözüm üstünde, hay hay, olur. Madem o emretti, pekâlâ.” demiş.

“Sen yarın gusül abdesti al, güzel kokularını sürün, hazırlan, benim yanıma gel.” demiş.

O da güzel gusül abdesti almış, temizlenmiş, o zâtın yanına gelmiş.”

“Şu benim ayağımın üstüne bas. Şöyle bana bir sarıl. Gözlerini kapat.” demiş. Kapatmış. “Şimdi aç gözlerini.” demiş. Açmış. Bir de bakmış ki Mekke’deler...

Tabii ben bunu bir kitapta okudum. Onun için nasıl olduğunu bilmiyorum; ama kıssadan ibret alacağız, mühim olan o.

Ama ben -dürüst insanların yazdığı kitaplarda okununca- bu gibi şeylerin olduğuna da inanıyorum. Çünkü kendi hayatımızda da, çevremizde de, büyüklerimizden de böyle şeyler gördüğümüzden “Doğru da olabilir.” diye [düşünüyorum.]

Gözünü açmış, bakmış ki Mekke’deler... Tayy-i mekân ile, kerâmet yoluyla o adamlar beraber Mekke’ye gelmişler. Tamam, Mekke’de... Perşembe günü gelmişler, yarın Cuma. demiş ki;

“Bak, yarın Hızır *aleyhisselam* şuraya gelir. Bu yeri iyi belle, bak. İmamın nerede olduğuna dikkat et, bu yere dikkat et. Hızır *aleyhisselam* şuraya gelir. Sen de şuraya otur. Namazdan sonra onu görürsün.” demiş.

O da merakla, şevkle, zevkle, duayla o geceyi geçirmiş. Ertesi gün Cuma namazına gitmiş. Oraya, tarif edilen yere oturmuş. Cuma namazını kılmışlar. Yan gözle yanındakine bakıyor... Namaz, hutbe, dua bittikten sonra sağındaki adama yapışmış, demiş:

“Sen Hızır mısın?”

“Âkıbetin hayır olsun.” diyormuş o...

“Sen Hızır mısın? Şu elini aç bakalım, sağ eli Hızır’ın yeşil olurmuş, elin yeşil mi? Hızır mısın sen?”

“Âkıbetin hayır olsun.” diyormuş o yine...

“Yahu şu elini aç, göster, ne olur söyle; Hızır mısın?”

“Bak, ben sana ‘Âkıbetin hayır olsun.’ diyorum. Yani ‘Sonun iyi gelsin. Son zamanın iyi olsun.’ diyorum. Duymuyor musun?”

Sana dün ‘yum gözünü, aç gözünü’ deyip de seni buraya getiren adam, bugün bir şey oldu, imansız âhirete göçtü.” demiş.

Yani bir edepsizlik ederse insan, oradan oraya düşebilir. Allah saklasın.

Bu da hatırda duracak bir şey. “Mü’minim” diye kasılmaya gelmez. “Ben müslümanım” diye kasılmaya gelmez. Edebe devamlı riâyetkâr olmak lazım. Riâyet edilmediği zaman ayağı kayıp gidebilir. Allah saklasın, imansız göçebilir.

[Hadîs-i şerîflerde] bir âbid zâtın hayatı anlatılıyor. Ömrünü ibadetle geçirmiş de sonra bir keresinde bir şehre inmiş, şeytana uymuş,

neler yapmış... İmansız göçmüş gitmiş. Allah saklasın.

Demek ki sahih bir imana, doğru bir dine sahip olacak. “Doğru dine, imana sahip değilse bile, niyeti iyi ise Allah yardım eder.” demiş olduk. “Allah’ın lütfu çok.” demiş olduk. “Allah hidâyet verir ama edepli olursa...” demiş olduk. Yani hidâyete ermenin sebebini söylemiş olduk.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Sonra ne lazım?

Peygamber Efendimiz’e uymak lazım. Müslüman oldu. Müslümansan Müslümanlığını Peygamberimiz’in Müslümanlığına uydur. Peygamberimiz’in Müslümanlığına uymayan Müslümanlıkta bir yerinde bir kusur, bir sakatlık, bir eksiklik, bir terslik vardır.

İslâm’ı en iyi bilen insan kim olabilir?
Kur’an’ı en iyi bilen kim olabilir?

Peygamber Efendimiz olur.

Allah’a en iyi kulluk etmiş olan insan kim olabilir?

Peygamberimiz olur. Kim olacak?

Evvelâ o olur.

Kur'an'ı en iyi anlamış olan insan kim olabilir?

Peygamberimiz olur.

Biz bazı yerlerini anlayamayız. *Elif lâm mîm* ne demek, *Yâsîn* ne demek, *Tâhâ* ne demek, *Hâ mîm ayn sîn kâf* ne demek... Müteşâbih âyetlerin mânalarını biz bilemeyiz; ama Peygamber Efendimiz her şeyi biliyordu.

Aklı, fikri, ahlâkı en güzel kim?

Peygamber Efendimiz.

Evvelki insanların ilimlerini, bilgilerini -Allah'ın bildirmesiyle- bilen kim?

Peygamber Efendimiz.

وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ
مَرْيَمَ

*Ve mâ kunte ledeyhim iz yülkûne aklâmehüm eyyühüm yekfülü Meryem.*¹⁵

Allah bildiriyor. Onların yanında olmadığı halde eski zamanda olan olayların doğrusunu Allah Peygamber Efendimiz'e bildiriyor.

Gelecekteki olayları en iyi bilen kim?

Peygamber Efendimiz.

¹⁵ 3/Âl-i İmrân,44.

“İstanbul fetholunacaktır.” dedi de fetholunmadı mı?

Peygamber Efendimiz doğru söyler.

“Âhir zamanda şunlar, şunlar, şunlar olacak... İnsanlar bozulacak da şu edepsizlikler şöyle olacak, şöyle olacak.” demedi mi? Kıyamet alâmetlerini, *eşrâtu's-saati* bildirmede mi? Çıkmıyor mu birer birer?..

Çıkıyor.

Demek ki *ulûmu evvelîn ve âhirîni* biliyor. Allah'ın bildirmesiyle tabii...

لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

Lâ ya'lemu'l-ğaybe illa'llâh.

Evet, gaybı Allah'tan başka kimse bilmez ama Allah'ın bildirdiği kimseler bilir. Allah bildirince bilir. “Bildirme yâ Rabbi!” mi diyeceksin? Allah bildirdikten sonra bir itirazın mı var?

Allah bildirirse bilir.

İşte o peygambere tâbi olacaksın. Her şeyi bilen, ahlâkı en güzel olan, Allah'ın en sevgili kulu olan o peygambere uyacaksın.

Buna ne deniyor?

“Sünnet-i seniyyeye uymak” deniliyor.
“Bid'atlerden uzak durmak” deniliyor.

Bid'at ne demek?

“Peygamber Efendimiz’in sünnetine, ya-
şantısına aykırı, zıt, ters olan iş” demek.

Bid'at ehli hakkında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

لَا يَقْبَلُ اللَّهُ لِصَاحِبِ بِدْعَةٍ صَوْمًا، وَلَا صَلَاةً،
وَلَا صَدَقَةً، وَلَا حَجًّا، وَلَا عُمْرَةً، وَلَا جِهَادًا، وَلَا
صَرْفًا، وَلَا عَدْلًا،

Lâ yakbelu'llâhu teâlâ li-sâhibi bid'atin savmen ve lâ salâten ve lâ sadakaten ve lâ hac-cen ve lâ umreten ve lâ cihâden ve lâ sarfen ve lâ adlen.

“Allahu Teâlâ hazretleri *bid'at* sahibi olan insanın ne orucunu kabul eder, ne namazını ka-bul eder, ne sadakasını kabul eder, ne haccını kabul eder, ne umresini kabul eder, ne de ci-hadını kabul eder.”

Adam cihat da yapıyor ama *bid'atçı*... Ol-maz. Cihadını da kabul etmez.

Ve lâ sarfen ve lâ adlen. “Farzını, nâfile-sini, hiçbir şeyini kabul etmez.”

حَتَّىٰ يَخْرُجَ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا تَخْرُجُ الشَّعْرَةُ مِنَ الْعَجِينِ

*Hattâ yahruce mine'l-İslâmi kemâ tah-
rucu'ş-şearetü mine'l-acîni.*¹⁶

Unun içine çuvalın kılı düşmüş, çekip çıkarttığı gibi, hamurun içinden çıktığı gibi o İslâm'dan çıkıncaya kadar yaptığı ibâdeti Allah kabul etmez.

Bid'at bu kadar fenadır. Sünnete aykırılık, terslik, sünnete ters işler yapmak, dinde Peygamber Efendimiz'in söylemediği [sözleri] söylemek, çıkartmadığı işleri çıkartmak, yani bid'atçılık bu kadar fenadır.

Onun için, şartlardan bir tanesi de nedir?

Müslüman olacak, ehl-i tevhid olacak, müşrik olmayacak, hem de bid'at ehli olmayacak, Peygamber Efendimiz'in izinden yürüyecek, aziz ve muhterem kardeşlerim. İtaat ede-

¹⁶ İbn Mâce, “Mukaddime”, 7, r. 49. (hadisin bu kaynağında

حتى kelimesi yer almamaktadır.); Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 220, r. 1108. Bk. Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 221, r. 1115.

cek, ibadetleri yapacak, Allah'ın emirlerini tutacak. Allah'a âsi iken, karşı iken Allah onun bir [amelini] kabul eder mi?

Etmez.

Allahu Teâlâ hazretlerine mutî kul olacak. Emrettiği ibadetleri yapacak, haramlardan kaçınacak. Hatta Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfinde bildiriyor. *Kurb-u nevâfil* denilen bir şey var. *Kurb-u nevâfil* ne demek?

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

لَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَتَقَرَّبُ إِلَىٰ بِالنَّوَافِلِ حَتَّىٰ أَحِبَّهُ
فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ بَصْرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَ
سَمِعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ...

Lâ yezâlu'l-abdu yetakarrebu ileyye bi'n-nevâfili... “Bir müslüman kul bana nâfile ibâdetleri işleye, işleye, işleye yakınlaşır, yakınlaşır, yakınlaşır... Yakınlaşmaya devam eder.”

Hareket halinde... Yakınlaşmaya devam eder...

Tabii bu hadîs-i şerîfin evveli var. Farzları yapanları Allah sever; ama nâfile ibadetler de derecesini arttırıyor.

Hatta uhibbehû. Veyahut; *hattâ uhibbuhû.* “Nihayet ben o kulumu severim.” Veyahut; “Ben o kulumu sevinceye kadar yakınlaşmaya devam eder, devam eder, devam eder...”

Fe-izâ ahbebtuhû. “Ben o kulumu sevdim mi...”

O zaman işler değişir.

Küntü basarahu'llezî yubsiru bihî. “Gördüğü gözü olurum.”

Ve sem'ahu'llezî yesmau bihî. “İşittiği kulağı olurum...”

“Tuttuğu eli olurum, söylediği dili olurum, yürüdüğü ayağı olurum. Benimle görür, benimle işitir, benimle tutar, benimle gider...”

Ne demek bu? Bu sözlerin altındaki mâna nedir?

“Kerâmet sahibi olur.” demek.

“Benimle görür.” ne demek?

“Allah’ın gördüğü şeyleri, gösterdiği şeyleri görür.” demek.

Hiz. Ömer Efendimiz minberde iken birden kesti hutbesini, ne dedi? Bütün mescit halkı duymadılar mı onu?

يَا سَارِيَّةَ، الْجَبَلِ الْجَبَلِ

Ya Sâriye! el-Cebel! el-Cebel! dedi.

Komutanı Sâriye İran'da. "Ey Sâriye! Dağa dikkat et! Arkandan düşman seni sarıyor!" dedi.

Medine'den İran görünür mü?

Görünmez.

Nasıl gördü?

Allah'la görmek işte bu. Allah gösterince görür.

Allah her şeyi görmüyor mu?

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

*Vallâhu bimâ ta'melûne basîr.*¹⁷

Her şeyi görmüyor mu?

İşte göstertiyor Allah, o zaman görüyor.

Hiz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kendisine gelen kabilelerin yolda konuştuklarını onlara söylerdi: "Siz şöyle şöyle konuşmamış mıydınız yolda?" Birbirlerine bakınırlardı.

Sonra Kur'ân-ı Kerîm'den bilmiyor muyuz, zevceleri ile ilgili bazı maceralar, meseleler oldu da onlar dediler ki:

مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا؟

¹⁷ 2/Bakara, 265.

Kâlet: Men enbeeke hâzâ? “Bunu sana kim bildirdi? Kendi aramızda olan bir işti. Nereden bildin yâ Resûlallah?”

قَالَ نَبَّأَنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ

*Kâle nebbeeniyel-alîmu'l-habîr.*¹⁸ “Her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan Allah bildirdi.” diyor.

İşte Allah’la duymak bu. Başka insanların duyması mümkün olmayan şeyi duyar. Başka insanların göremeyeceği şeyi görür. Başka insanların yapamayacağı şeyi yapar.

Tabii Peygamberimiz’den misal verirsek kolay da, evliyâullahtan da misaller verirsek, bunların da misalleri var.

Peygamber Efendimiz Mekke’nin pehlivanlarından birisine dedi ki;

“Seninle güreşelim mi?”

Baktı Peygamber Efendimiz’e... Ötekisi büyük pehlivan...

“Güreşelim.”

“Ama ben yenersem müslüman olacaksın, tamam mı?” dedi.

“Olur.” dedi.

¹⁸ 66/Tahrîm, 3.

Bir gree tututular, Peygamber Efendimiz bapehlivanı ‘kt’ yere çaldı. Peygamber Efendimiz Mekke-i Mükerreme’nin izbandut gibi pehlivanını yere çaldı. Olmadı sandı; bir daha tututular, bir daha yere çaldı. O zaman müslüman oldu.

Bu nasıl?

İşte bu, Allah’ın verdiği gle tutmak. Öyle bir güce sahip oldu mu olur.

Onun için, ibadetleri yapacak. Hatta fazlalıklarını da yapacak. Kadayıfı sade yemeyecek, üstüne kaymağını da koyacak, kaymaklı kadayıf yiyecek. Nafile ibadetleri yapa yapa Allah’ın sevgili kulu olacak. Günahlardan kaçınacak. Günahlardan kaçınmaya da bir misal söyleyeyim. Efendimiz bir hadîs-i Ŗerfinde buyurdu ki;

كُلُّ لَحْمٍ أَنْبَتَهُ السُّحْتُ فَالنَّارُ أَوْلَىٰ بِهِ

Kll lahmin enbeteh’s-suhtu fe’n-nru evlâ bih.

“Haramdan hâsıl olmuş her ete cehennemde yanmak yaraır.”

Cehennemde yanacak.

Lahm kelimesini duymuşsunuzdur. ‘Lahmacun’ diyorsunuz. ‘Lahmacun’ ne demek?

“Hamur ve et” demek.

Lahm, “et” demek.

“Her bir et ki insanın vücudunda *suhttan* - *sin-hı-te*- yani haram lokmadan hâsıl olmuştur...” *Fe’n-nâru evlâ bihî*. “Cehennem ateşi ona yakışır.”

Yani o cehennem ateşine girecek, mutlaka yanacak. Çünkü haramdan hâsıl oldu.

وَمَا السُّحْتُ؟

Kâlu: Ve me’s-suhtu?

“Nedir bu *suht* denilen şey?” diye sordular Peygamber Efendimiz’e de, buyurdu ki;

الرِّشْوَتُ فِي الْحُكْمِ

er-Rişvetü fi’l-hukmi. “Hakimlik yaparken rüşvet almaktır.” dedi.

O da haram ya... Rüşvet almak da haram. Başka türlü haramlar da var.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz’e de kölesi bir tabak yemek getirdi. Bir ağzına aldı, sonra sordu:

“Bu nereden geldi?”

Haram yerden geldiğini anlayınca, kendisini zorladı, kustu, çıkarttı. Ve dedi ki;

“Haramdan biten ete cehennem ateşi yakışır. Onu benim yutmam doğru olmaz.”

“Komşu müşrikten hediye” diye kölesi getirmişti. Sonradan kaynağını öğrenince kendisini kusturttu.

Onun için, haramdan sakınacak. İbadetlere devam edecek. Ve nafile ibadetleri de yapacak.

Bana bir şehirde, üniversite okumuş, aydın, müslüman bir kişi; “Babamın derdi şu, benim dertlerim şu...” vs. vs. dertlerini anlattı. “Bunların çaresi nedir?” dedi.

Ben kısaca dedim ki;

“Bunların çaresi İslâm.”

İslâm ilaçtır. İslâm devadır. İslâm şifâdır. Namaz kılarsın, bazı dertlerin gider. Oruç tutarsın, başka dertlerin gider. Zekât verirsın, başka müşkil işlerin hallolur. Hacca gidersin; hasta gidiyor, sıhhatli geliyor.

“Hocam vallâhi, kaç tane hastalığım vardı... Uçağa bindim, Türkiye hudutlarından çıkar çıkmaz bütün ağrılarım, hastalıklarım hepsi gitti.” diyor.

“Halbuki o hastalıkları düşünerek hacca gitmemeyi tasarlıyordum. ‘Bu kadar hastayken gitmeyeyim.’ diyordum. Uçak sınırı geçti, hastalığım geçti.” diyor.

İslâm maddî ve mânevî devadır. Kur’ân-ı Kerîm maddî ve mânevî devadır. Kur’ân-ı Kerîm’i hastaya okursun, şifa bulur, iyi olur.

Abdullah b. Mes’ûd *radiyallahu anh* zehirli yılanın ısırıldığı kimseye *Fâtîha*’yı okudu. Adam şişmeye başlamıştı, gidecekti. Serum yok o devirde... Ölecekti ama, Kur’ân-ı Kerîm’i okudu, adam iyi oldu. Artık neler neler, ne hediyeler verdi...

Hikâye:

Kâfile çölde gidiyordu. Bir ışıklı yer gördüler. Baktılar orada bedevî çadırları var, mahallesi var. Gittiler, dediler ki;

“Yolcuyuz, açız. Bize biraz su, biraz yiyecek...”

“Yok.” dediler, vermediler.

Onlar da aç, hepsi sahabe, mübarek insanlar. Ama ötekiler de bedevî. Onların da insanlıktan nasipleri kıt. Aç yattılar, susuz yattılar. Çöl burası, çarşı pazar bulup da gidip parana kuvvet alamazsın ki... Aç yattılar.

Gece çadırların içinden, obadan bir fer-yat, bir figan... Bir kadın yüzünü örterek, örtüne örtüne geldi;

“Kabilenin reisini zehirli yılan soktu. İçinizde şifa bilen, tedavi yapmasını bilen kimse var mı?” dedi.

Sahabeden birisi çıktı. Râviler, anlatanlar “galiba Abdullah b. Mes’ûd” diyor. Çıktı, “Ben biliyorum.” dedi. Gitti, adama okudu, üfledi; geçti. Yılan sokmuştu, şişmeye başlamıştı. Maddî bir sonuç başlamıştı, adam zehirleniyordu. Okuyunca geçti. Adam kurtuldu. Ölecekti. O yılanı biliyorlar, öldürücü yılan. Ölmedi, kurtuldu. Artık, ilk önce su ve yiyecek bile vermezken ondan sonra bunlara koyunlar, bir sürü ikram verdiler, ölümden döndü diye... Onlar da bu hediyeleri Peygamber Efendimiz’e getirdiler. Peygamber Efendimiz;

“Ne okudun?” diye sordu.

“*Fâtiha*’yı okudum, yâ Resûlallah.” dedi.

Hepimizin bildiği *Fâtiha*.

“Onu okudum, geçti.” dedi.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki;

“Evet, Kur’ân-ı Kerîm şifadır. Kur’an’ın şifa vermediğine başka ne şey şifa verecek?”

Onun için, her derdin ilacı ibadetlerdedir. Günahlardan kaçınacak. İbadetleri yapacak. Bir de güzel huylu olacak.

Neden?

Kötü huylu insanlar kötü huyundan dolayı cehenneme düşebiliyor. İmanlı, hacı hoca, babadan dededen müslüman mütedeyyin ama kötü huylu; cehenneme düşebiliyor. Cimri, cehenneme düşebiliyor. Fitneci fesatçı, cehenneme düşebiliyor. Hasetçi, cehenneme düşebiliyor. Merhametsiz...

مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ

*Men lâ yerham lâ yurham.*¹⁹

“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz.”

Kötü huylar oldu mu cehenneme düşebiliyor. İyi huylar oldu mu da... “Bir insan iyi huyu sayesinde geceleri sabaha kadar ibadet eden, gündüzleri de akşamlara kadar sıcaklarda oruç

¹⁹ Buhârî, “Edeb”, 18, 27, r. 5997, 6013; Ebû Dâvud, “Edeb”, 159, r. 5218; Ahmed b. Hanbel, II, 514, r. 10673; IV, r. 19244; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, X, 296, r. 5892; Beyhakî, *Şu'abu'l-îmân*, XII, 431, r. 9685.

tutan insanın kazandığı kadar sevap kazanabilir.” diyor Peygamber Efendimiz. Bir de huyu güzel olacak.

Yani bir müslüman ne yapacak? İnsan olmak için, insân-ı kâmil olmak için, iyi insan olmak için ne yapmak gerekiyor?

Özetleyelim:

Bir: Doğru bir din tutacak. Eğri dinle doğru yola gidilmez. Eğri din eğri yola götürür. Doğru din tutacak, İslâm’a sarılacak. Doğru inanç sahibi olacak. İnancında şirk olmayacak. Bu bir.

Müslümanlığı Peygamber Efendimiz’in Müslümanlığı gibi Müslümanlık olacak. Onun bununki gibi olmayacak. Abuk sabuk olmayacak. Sünnete uygun Müslümanlık olacak. İki. Çünkü bid’at olursa Allah yine kabul etmiyor.

Ondan sonra Allah’ın emrettiği ibadetleri yapacak, haramlardan kaçınacak. Hatta sevap kazanmak, fazilet elde etmek için nafîle ibadetleri de yapacak ki derecesi yükselsin.

İbadetlerin çeşitleri çoktur. Zikirden başlar. En kolay ibadet nedir?

Zikir. *Allah, Allah, Allah... Lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illallah...* Bundan kolayı var mı?

Hasta da yapar, çocuk da yapar, herkes yapar. En kolay ibadet zikirden başlar. Hem sevabı en çoktur, hem şerefi en yüksektir.

Zikir, Kur'an okumak, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, yedirmek, içirmek, giydirmek, doyurmak, insanların hizmetine koşmak, hayırlı işler yapmak, sadaka-i câriye vermek vs. vs...

Günahların da her çeşidinden kaçacak. Bir de ahlâkı güzel olacak.

Peki bir insanın ahlâkı güzel değilse ahlâkı nasıl güzel olur? Aileden görmemişse veya öksüzse veya sonradan müslüman olmuşsa, 40 yaşından sonra İslâm'a gelmişse... Bir insanın iyi müslüman olması nasıl olur, güzel huylu olması nasıl olur?

Bir eğitimle olur. Ruh eğitimiyle, nefis eğitimiyle olur. Riyazetle olur. Tarikatle olur. Tasavvufla olur. Çünkü o eğitimi yapmazsan, o eğitimi vermezsen adam yontulmamış kalır, kaba kalır, ham kalır, pişmemiş kalır; kötü işleri yapmaya devam eder. Kötüleri öğrenecek, vazgeçecek. İyileri öğrenecek, alıŖacak, yapmaya başlayacak. Bu bir eğitim işidir.

Bu eğitim eskiden tekkelerde yapılırdı. Bu mekteplerden mezun olanlara diploma, icâzet de verilirdi. Şimdi bunlar olmazsa, bu eğitimler görülmezse, bu nefis terbiye olmazsa ne olacak?

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

*Inne'n-nefse le-emmâretün bi's-sûi illâ mâ rahime Rabbî.*²⁰ “Nefis insana kötülükleri emreder, günahları emreder.”

Bu nefsi nasıl dizginleyecek, nasıl engelleyecek? Bunun yolları nedir?

Yolları, yani tarikatler...

Tarikat ne demek?

“Yol” demek.

Nefsi terbiye etmenin yolları nedir?

Çok yolları var. Her mübarek şeyh efendi, pîr efendi güzel güzel usullerle müritlerini terbiye etmiş. Çeşit çeşit güzel yollarla adam etmişler. Kâmil, edepli, terbiyeli, yumuşak, tatlı, sevimli insan olmuş. Bu bir eğitim meselesidir. Bu eğitim insanın içindeki nefsinin terbiyesiyle olur. Zaten Kur'ân-ı Kerîm'de de Allah buyuruyor ki;

²⁰ 12/Yusuf, 53.

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا

*Kad eflaha men zekkâhâ ve kad hâbe men dessâhâ.*²¹ “Nefsi terbiye eden kurtulur. Aksi takdirde mahvolur, perişan olur, hüsrana uğrar.”

e. Nefsin Terbiyesi , Tezkiye

Nefsin terbiyesine Kur’an ne diyor?

Tezkiye diyor. *Zekkâhâ*. *Zekkâ-yüzekki-tezkiye*.

Biz “terbiye” diyoruz.

Kur’ân-ı Kerîm ne diyor?

Tezkiye.

Tezkiyenin mânası ne?

“Temizlemek.”

Nefis pistir, kirlidir; yıkayacaksınız, temizlenecek. Nereden yıkayacaksınız?

Kötü huylardan yıkayacaksınız.

Kötü huylar nelerdir, iyi huylar nelerdir?

Uzun... Mesela cömertlik iyi huydur, cimrilik kötü huydur. Mesela merhamet iyi huydur,

²¹ 91/Şems, 9-10.

gaddarlık kötü huydur. Mesela yardım iyi huydur, bencillik kötü huydur. Mesela tevâzu iyi huydur, kibir, kendini beğenmişlik kötü huydur. Mesela geçimlilik iyi huydur, hır çıkartmak, geçimsizlik kötü huydur. Mesela sabır iyi huydur, sabırsızlık, pattadak her işi yapıvermek kötü huydur. Mesela şükür iyi huydur, şükürsüzlük kötü huydur. Mesela vefa iyi huydur, vefasızlık kötü huydur. Mesela sözünde durmak iyi huydur, döneklık kötü huydur.

Bunların hepsini bir bir, yavaş yavaş öğrenecek. Temelinden öğrenecek.

İki yol var, iki ana çare var:

Bir; nefsi tornaya sokmak, mengenede sıkıştırmak, törpülemek, törpülemek, törpülemek, şekil vermek, tornalamak. Bir şekil bu: Nefsi sıkıştırmak. Buna *riyâzet-i nefis* derler. Bu çeşit usulle insanın terbiye edilmesine dair yollara da *turuk-u nefsâniyye* derler. Bir bu yol vardır.

Bir de bazı büyük mürşitler insanları öyle bir evirirler, çevirirler, aşk-ı şevk verirler ki adam günahı istemez, sevaplı işlere can verir,

aşk ile şevk ile yapar. Buna da “aşk ve muhabbet yolu” derler. Bu gibi yollara da *turuk-uruhâniyye* derler, “ruhânî yollar” derler.

O yolla veya bu yolla, o şekilde veya bu şekilde bu işi sağlayıp şu nefsi ıslah etmek lazım. *Emmârelikten, levvâmelikten* geçirmek lazım. *Mülhemelikten* kurtarmak lazım. *Mutmainneliğe* çıkartmak lazım. *Mutmainnelikten râziyeliğe, merziyeliğe* ulaştırmak lazım.

İşte bunların her birisi nefsin terbiye alınca, yükseldikçe rütbesidir. Rütbesi yükseldikçe, *mutmainne* nefis olursa, yani sağlamlaşmış, terbiyeyi almış, mükemmelleşmiş nefis olursa o zaman iyi bir insan olur, kaymaz. Yarım kalırsa iş, bir öyle yapar, pişman olur; bir öyle yapar, iyi iş yapar, pişman olur. Kendi kendisini ayıplar; “Ya ben bunu niye yaptım? Müslümana yakışmazdı bu. Hay Allah! Yine nefsimе yenik düştüm! Şeytan yine beni aldattı!..” Bunları geçmek lazım. Bunlar bir eğitim sonunda olur. O eğitimi görürse insan, âşık-ı sâdık olur. Âşık-ı sâdık olunca da her şey hoş gelir. Bir gül bahçesine girercesine kara toprağa bile girer.

Feridüddîn-i Attar'ın yanına gelmiş birisi, ârif bir zât... Aşktan, muhabbetten, Allah'a itaat etmekten, vesaireden vesaireden bahsetmiş de, o da;

“Ya amma yüksek konulardan attın tutun...” filan gibi [bir şey demiş.]

Nasıl söylediğini de bilmiyorum. Sözlerini, Farsçasını da unuttum.

“Sen böyle yapabilir misin?” demiş.

“E Allah'ın izniyle yaparım.” demiş.

Attar'ın önünde yere yatıvermiş, sağ yanına elini koyuvermiş; *eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû* demiş.

Aa! Adam öldü! Ruhunu teslim ediverdi!

“Yaparım inşaallah.” demiş, yapmış.

Öyle tesir etmiş ki Attar, şu *Tezkiretü'l-evliyâ*'yı yazan Feridüddîn-i Attar ondan sonra ayıkmış. “Allah Allah... Allah'ın ne kulları var! Şu hâle bak! Şu ölüş tarzına bak!”

“Yaparım inşaallah.” demiş. Elini koyuvermiş sağ yanağının altına da, *kelimeteyni-şehâdeteyni* getiriverip âhirete göçüvermiş.

Var mı bir babayiğit yapacak?

Benim hocamın -Mehmed Zahid Kotku hocamın- hocası, Tekirdağlı Mustafa Feyzi hazretlerinin kardeşi Tekirdağ müftüsüymüş, mübarek... Bizim İskenderpaşa camiinin cemaatinden de bir hacı amca vardı: Fazıl Amca. Tekirdağlı. Onun da babası... İkiisi, yani Fazıl amcanın babasıyla arkadaşı müftü efendiye ziyarete gitmişler.

50-60 yıl önce olan bir olay... Bunu anlatan kim?

Fazıl Amca. Allah rahmet eylesin. Bizim ihvandan, dürüst adam, hacı Fazıl.

Konuşmuşlar. Müftü efendi çok cömertmiş. Hocamız'ın hocası, şeyh. O da müftü. Aile güzelmiş. Müftü efendi de hoş insanmış. Belki o da *ehl-i tarik*ti, bilmiyoruz. Çok cömertmiş.

Konuşmuşlar, sohbet etmişler, etmişler... Bu iki misafir kapıdan çıkarken bir tanesini çağırılmış;

“Sen biraz gelir misin yanıma?” demiş.

Fazıl amcanın babasını değil de ötekisini çağırılmış. ‘Fıs fıs’ onun kulağına bir şey söylemiş. O da demiş ki;

“Başüstüne, peki efendim.” demiş.

Selâmun aleyküm demiş, çıkmış. Kapıdan çıkıyor.

Bakın, “peki” dediği şeye bakın... Bunlar masal değil; olmuş, kesin, doğru haberler.

“Peki” demiş, çıkmış. Fazıl Efendi’nin babası demiş ki;

“Müftü efendi seni çağırıp ne söyledi?”

“Söyleyemem. Sır.” demiş.

“Yahu söyle, ben yabancı değilim. Ne olur söyle!”

“Söyleyemem ya! Mühim bir şey, sır.”

“Allah aşkına söyle!”

Allah’ın aşkını ileri sürüp de kabul etmemek çok günah bir şey. Öyle ısrar edince müftü efendinin ne dediğini söylemiş. Müftü efendi demiş ki;

“Biz seninle iyi ahbabız, arkadaşız, çocukluğumuz beraber geçti. Ben yarın öleceğim, gel âhirete beraber gidelim, sen de öl.” demiş.

O da “peki” diye buna demiş. Fazıl Amca bunu anlatırken nasıl anlatıyor?

Tekirdağ şîvesiyle:

“Tübe vallah, ertesi gün ikisi birden öldü!” diyor.

“Tübe vallah, hem müftü efendi hem o zât, ikisi birden öldü ya!” diyor.

Şu hâle bak ya... *Allahu ekber!* Ne insanlar var... *Sübhänallah...*

“Hadi Amsterdam’a gidelim.” demiyor ya, “Âhirete gidelim.” diyor. “Seninle ahbabız.” diyor. Müftü efendinin canı yalnız gitmek istemedi, onunla beraber gitmek istedi.

“Tübe vallah, ertesi gün ikisi birden öldü!” diyor.

Müftü efendi de yarın öleceğini biliyor.

وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ

*Ve mâ tedrî nefsun bi-eyyi ardın temûtu.*²²

Bilmez. Tamam ama, Allah bildirirse biliyor işte; evliyâ. Allah bildirmiş.

İskilipli Âtîf Hoca’ya Peygamber Efendimiz;

“Sen benim yanıma gelmek istemiyor musun?” demiş.

“İstiyorum yâ Resûlallah!”

Müdafaanâmeyi yırtmış atmış! Ertesi gün Peygamber Efendimiz’in yanına gitti.

²² 31/Lokman, 34.

Muhterem kardeşlerim!

Allah cümlemizi hakiki müslüman eylesin.

İslâm insanı terbiye etti mi insân-ı kâmil yapar, ârif yapar. Böyle yapar işte; evliyâ yapar. Allah'ın iyi kulları da öyle bir ölümle ölür. Tasavvuf insanı böyle terbiye eder.

Allah hepimizi iyi müslüman olmaya muvaffak eylesin. Ârif müslüman eylesin. İnsân-ı kâmil olmayı nasip eylesin. Huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak varmayı nasip eylesin.

Berberce tevbe edelim.

Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah, Estağfirullah e'l-Azîm, e'l-Kerîm ellezî lâ ilahe illâ hû, e'l-Hayye'l-Kayyûm, ve etûbu ileyh. Allahümme ente Rabbî, lâ ilâhe illâ ente, halaktenî.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
11 Cemâziye'l-Âhir 1419 /
01.10.1998

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

